

กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติในคอลัมน์ เรื่องจากปกของนิตยสาร ค.คน Magazine
Techniques for Giving Titles to Biographies in the Column “Cover Story” of

Khor Khon Magazine

วชิราภรณ์ ช่างหัวหน้า*

Wachiraphon Changhuana

สุภาพร คงศิริรัตน์**

Supaporn Kongsirirat

วนิดา บำรุงไทย***

Wanida Bamroong-thai

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติในคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine จำนวน 63 เรื่อง ผลการศึกษาพบกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง 3 ลักษณะ ได้แก่ กลวิธีการนำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง พบจำนวน 51 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 81 ส่วนอีก 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19 ไม่ได้นำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการบอกเนื้อหาของชื่อเรื่อง ซึ่งพบ 3 ลักษณะ ได้แก่ บอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบชัดเจนตรงไปตรงมา พบจำนวน 35 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 56 บอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบชวนฉงนสนเท่ห์หรือแบบคลุมเครือ พบจำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22 และบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบแฝงนัย พบจำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22 และการนำกลวิธีทางภาษามาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง พบ 5 ลักษณะ ได้แก่ การเล่นสัมผัสคล้องจอง จำนวน 29 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 46 การใช้โวหารความเปรียบ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13 การซ้ำคำ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3 การเล่นคำ จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2 การผสมผสานกลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย จำนวน 18 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 29 ส่วนอีก 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8 ไม่ปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษา

คำสำคัญ : กลวิธี / การตั้งชื่อเรื่อง / สารคดีชีวประวัติ / ค.คน Magazine

*นักศึกษาลัทธิสุตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

**อาจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

***อาจารย์ ประจำวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ABSTRACT

This article aims to study the techniques for giving titles to 63 biographies in the column “Cover Story” of Khor Khon Magazine. The findings reveal 3 types of techniques: using the name of the person featured in the biography as part of the title (51 titles or 81%); not using the name of the person featured in the biography as part of the title (12 titles or 19%); telling the contents of the story, which can be further divided into 3 techniques: directly telling the contents of the story (35 titles or 56%), ambiguously telling the contents of the story (14 titles or 22%), and implying the contents of the story (14 titles or 22%); employing linguistic techniques to give a title to the biography, which can be further divided into 5 techniques: using rhymes (29 titles or 46%), using figurative language (8 titles or 13%), repeating words (2 titles or 3%), using puns (1 title or 2%), and using mixed linguistic techniques (18 titles or 29%); and not using any linguistic technique to give a title to the biography (5 titles or 8%).

Keywords : Technique / Title / Biography / Khor Khon Magazine

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สารคดีชีวประวัติเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่บอกเล่าเรื่องราวข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลที่แฝงไปด้วยข้อคิดในการดำเนินชีวิต โดยมีการพิมพ์เผยแพร่ในลักษณะหนังสือเล่ม บทสัมภาษณ์และบทความซึ่งตีพิมพ์ในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ ในช่วง พ.ศ. 2548-พ.ศ. 2557 ได้มีนิตยสารรายเดือนที่นำเสนอสารคดีชีวประวัติเป็นสาระหลัก คือ นิตยสาร ค.คน Magazine ซึ่งผลิตโดย บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด โดยมีคอลัมน์ เรื่องจากปก เป็นหนึ่งในคอลัมน์หลัก ที่นำเสนอเรื่องราวชีวประวัติของบุคคลต่างๆ ซึ่งเรื่องราวชีวิตของบุคคลที่ได้รับคัดเลือกให้ขึ้นปกนิตยสาร ค.คน Magazine นั้น นอกจากจะตีพิมพ์เผยแพร่ในนิตยสาร ค.คน Magazine แล้ว ยังมักนำเสนอทางโทรทัศน์ในรายการสารคดี **คนค้นคน** ควบคู่กันไปด้วย จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าเรื่องราวชีวิตของบุคคลที่นำมาเผยแพร่ ในคอลัมน์ เรื่องจากปก นั้นมีความน่าสนใจ นอกจากนี้ สิ่งที่ดึงดูดให้สารคดีชีวประวัติในคอลัมน์นี้มีความน่าสนใจไม่น้อยก็คือ ‘ชื่อเรื่อง’ เนื่องจาก เป็นส่วนที่ผู้อ่านมองเห็นได้ก่อน และถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในงานเขียนทุกประเภท ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้อ่านทราบเนื้อหาที่นำเสนอแล้ว ยังต้องสะดุดความสนใจของผู้อ่านให้อยากติดตามเรื่องราวด้วย (ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, 2523, หน้า 74) ตัวอย่างเช่นเรื่อง ‘น้องแอน’ ชีวิตนอกแดนหญิง (รุจิรา ทศนา, 2548, หน้า 44) ชื่อเรื่องนี้ นอกจากจะบอกเนื้อหาอย่างชัดเจนตรงไปตรงมาว่าเป็นเรื่องราวชีวิตของ ‘น้องแอน’ ขณะที่อาศัยอยู่นอกเรือนจำแดนหญิงแล้ว ยังกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านให้อยากรู้เรื่องราวของ ‘น้องแอน’ ว่าเหตุใดจึงมีชีวิตเกี่ยวข้องกับเรือนจำแดนหญิง นอกจากนี้ ยังมีการเล่นสัมผัสคล้องจองในคำว่า ‘แอน’ กับ ‘แดน’ ซึ่งทำให้ชื่อเรื่องสละสลวยสะดุดใจคนอ่านอีกด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนับเป็นความน่าสนใจที่จะศึกษาวิธีการตั้งชื่อเรื่องในสารคดีชีวประวัติ ในคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine โดยละเอียดว่ามีกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องอย่างไรในการดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน ซึ่งจะช่วยให้พูนองค์ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องในงานเขียนสารคดีชีวประวัติให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการตั้งชื่อเรื่องในสารคดีชีวประวัติ ในคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติในคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของสารคดีชีวประวัติ โครงสร้างสารคดี และกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องของสารคดีและสารคดีชีวประวัติ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องในสารคดีและสารคดีชีวประวัติ
2. รวบรวมชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติจากคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine ช่วง พ.ศ. 2548-2557 จำนวน 63 เรื่อง
3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดีและสารคดีชีวประวัติ เพื่อเป็นการทบทวนวรรณกรรมและเป็นแนวทางในการวิเคราะห์
4. นำชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติทั้ง 63 เรื่อง มาวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง ทั้งนี้ พบว่าชื่อเรื่องทั้ง 63 เรื่อง สามารถวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องได้ 3 ลักษณะ คือ การนำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่อง และการนำกลวิธีทางภาษามาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง
5. นำชื่อเรื่องทั้ง 63 เรื่อง มาวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องในแต่ละลักษณะ โดยเก็บผลการวิเคราะห์แบบเชิงปริมาณ โดยคิดค่าร้อยละเป็นร้อยละ 100 ในแต่ละลักษณะ
6. สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติ ในคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine มีกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง 3 ลักษณะ คือ

1. การนำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง พบว่าส่วนใหญ่มีการนำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง เพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบว่าชีวประวัติที่นำเสนอเป็นเรื่องราวของใคร โดยพบจำนวน 51 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 81 เช่น สารคดีชีวประวัติเรื่อง

ลี โรดส์ บนเส้นทางแห่งความผูกพัน

(ปองธรรม สุทธิสาคร, 2549, หน้า 22)

ชื่อเรื่องนำชื่อ 'ลี โรดส์' หญิงชาวต่างชาติผู้เป็นเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง และตามด้วยข้อความ 'บนเส้นทางแห่งความผูกพัน' ในการทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ ต้องการทราบเรื่องราวว่า 'ลี โรดส์' ผูกพันกับสิ่งใด

ส่วนอีก 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19 ไม่ได้นำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง เช่นเรื่องตั้งซากุระต้นหนึ่ง (กฤษกร วงศ์กรวุฒิ, 2552, หน้า 39) คุณยายจอมซ่าส์ !! กับ 'ยาวิเศษ' ในหัวใจ (ปองธรรม สุทธิสาคร, 2551, หน้า 38) ข้าวอินทรีย์ วิถีแห่งการเกื้อกูล (กฤษกร วงศ์กรวุฒิ, 2553, หน้า 35) เป็นต้น

2. การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่อง พบ 3 กลวิธีย่อย คือ

2.1 การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบชัดเจนตรงไปตรงมา เพื่อต้องการให้ผู้อ่านทราบว่าชีวประวัติที่นำเสนอเป็นเรื่องราวของใครและนำเสนอในประเด็นใด โดยพบมากที่สุดจำนวน 35 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 56 เช่น

หมอเขียว ผู้ฝ่าทางตันสุขภาพ ด้วยการแพทย์วิถีพุทธ

(ปณีสย์ พุ่มริ้ว, 2553, หน้า 34)

ชื่อเรื่องนี้บอกประเด็นของเรื่องให้ทราบว่าเป็นเรื่องของ ‘หมอเขียว’ ผู้คิดค้นหาวิธีการการรักษาอาการเจ็บป่วยเรื้อรังให้กับตนเองและประชาชนในท้องถิ่น โดยนำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาบูรณาการร่วมกับศาสตร์การแพทย์แผนต่างๆ ในการรักษาโรค จึงได้ชื่อว่าเป็น ‘การแพทย์วิถีพุทธ’

2.2 การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบชวนฉงนสนเท่ห์หรือแบบคลุมเครือ ด้วยการใช้อ้อความที่ทำให้ผู้อ่านเกิดคำถามหรืออาจใช้เครื่องหมายปริศนา (?) เพื่อสร้างความฉงนสงสัยแก่ผู้อ่าน พบจำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22 เช่น

‘ปู่เย็น’ ในความ ‘เป็นจริง’ ?

(กองบรรณาธิการ, 2548, หน้า 49)

ชื่อเรื่องนี้บอกเนื้อหาในลักษณะที่สร้างความฉงนสนเท่ห์ให้กับผู้อ่านด้วยการใช้เครื่องหมายคำถามตามหลังชื่อเรื่อง คือ ‘ปู่เย็น’ ในความ ‘เป็นจริง’ ? สร้างความสงสัยใคร่รู้ว่า ‘ความเป็นจริง’ ในชีวิตของ ‘ปู่เย็น’ นั้นเป็นอย่างไร

2.3 การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบแฝงนัย ด้วยการใช้อ้อความที่มีความหมายโดยนัยมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง เพื่อแสดงนัยยะของเนื้อหา และเพื่อดึงดูดความสนใจชวนให้ติดตาม พบจำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22 เช่นกัน เช่น

อิสรภาพบนกลิ่นสบานนม บัวขาว บัญชาเมฆ

(พงศธร พรภิไล, 2555, หน้า 34)

ชื่อเรื่องนี้ใช้คำที่มีความหมายโดยนัย ในคำว่า ‘นม’ และ ‘กลิ่นสบาน’ ในการบอกความหมายของเรื่องโดยคำว่า ‘นม’ ซึ่งเป็นอุปกรณณ์อย่างหนึ่งที่ใช้ในการชกมวย มาใช้แทน ‘วงการมวยอาชีพ’ ที่ ‘บัวขาว บัญชาเมฆ’ นักมวยไทยผู้มีชื่อเสียงโด่งดังระดับโลกเคยสังกัดอยู่ ส่วนคำว่า ‘กลิ่นสบาน’ ซึ่งหมายถึง “กลิ่นเหม็นชนิดหนึ่ง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1, 215) ในที่นี้นำมาใช้ในความหมายเชิงลบ หมายถึง ความไม่บริสุทธิ์โปร่งใส, การทุจริตคดโกง, หรือการกระทำที่ส่อเค้าในทางไม่ดี มีความหมายเหมือนกับคำว่า ‘กลิ่นไม่ดี’ เมื่อนำ 2 คำมารวมกันเป็น ‘กลิ่นสบานนม’ จึงสื่อความหมายถึงวงการอาชีพนักมวยมีความไม่โปร่งใส เอาัดเอาเปรียบนักมวยในสังกัด กล่าวคือ วงการมวยอาชีพที่บัวขาว บัญชาเมฆ สังกัดอยู่นั้น เจ้าของค่ายมักเอาัดเอาเปรียบกดขี่นักมวยในสังกัด และเมื่อประกอบกับคำว่า ‘อิสรภาพ’ และชื่อบัวขาว บัญชาเมฆ ทำให้บอกเนื้อหาของเรื่องว่าเป็นเรื่องราวชีวิตของบัวขาว บัญชาเมฆ ซึ่งเป็นอิสระจากการถูกเอาัดเอาเปรียบจากค่ายมวยที่เขาสังกัดอยู่

3. การตั้งชื่อเรื่องโดยการใช้กลวิธีทางภาษา พบ 5 กลวิธีย่อย ได้แก่

3.1 กลวิธีการเล่นสัมผัสคล้องจอง เป็นกลวิธีการใช้คำที่ก่อให้เกิดสัมผัสคล้องจอง เพื่อให้ชื่อเรื่องเกิดจังหวะเสียงที่คล้องจอง ไพเราะสละสลวยแบบกวีนิพนธ์ สะดุดใจผู้อ่าน พบมากที่สุดจำนวน 29 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 46 เช่น

สุข เศร้า เกล้าน้ำตา กว่าจะมาเป็น ‘เทพ’

(ปองธรรม สุทธิสาคร, 2553, หน้า 79)

ชื่อเรื่องนี้มีการเล่นสัมผัส ทั้งสัมผัสพยัญชนะและสระ กล่าวคือ เล่นสัมผัสพยัญชนะเสียง ‘ส’ ในคำว่า ‘สุข’ กับ ‘เศร้า’ และเล่นสัมผัสสระเอา ในคำว่า ‘เศร้า’ กับ ‘เกล้า’ และสัมผัสสระเอา ในคำว่า ‘ตา’ ‘กว่า’ และ ‘มา’ กลวิธีการเล่นสัมผัสคล้องจองดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกรื่นไหล สอดรับทั้งเสียงสระและพยัญชนะ

3.2 กลวิธีการใช้โวหารความเปรียบ เป็นการใช้อ้อคำที่แสดงการเปรียบเทียบกับเจ้าของชีวประวัติ หรือใช้อ้อคำในลักษณะเปรียบเทียบที่สื่อความหมายถึงเรื่องราวของเจ้าของชีวประวัติ ทำให้ผู้อ่าน

เกิดความสะอึกใจและเกิดความสงสัยหรือสนใจในเรื่องราว พบมากเป็นลำดับที่สามจำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13 เช่น

วรรณกรรมแห่งชีวิต สุชาติ สวัสดิ์ศรี

(กองบรรณาธิการ, 2550, หน้า 29)

ชื่อเรื่องนี้ใช้โวหารความเปรียบแบบอุปลักษณ์ ด้วยการใช้คำว่า ‘วรรณกรรม’ ที่หมายถึง งานประพันธ์ งานหนังสือ หรือบทประพันธ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1,100) ซึ่งแสดงเนื้อหาสาระเรื่องราว มาใช้เปรียบเทียบกับความหมายว่า เรื่องราวชีวิตของบุคคล ซึ่งในที่นี้คือ ‘สุชาติ สวัสดิ์ศรี’ นอกจากนี้ คำว่า ‘วรรณกรรม’ ยังมีนัยบ่งบอกถึงบทบาทหน้าที่ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ที่เป็นทั้งผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม และส่งเสริมคตินิพนธ์วรรณกรรมดี ๆ ให้ได้ดีพิมพ์วางตลาดสู่สายตาผู้อ่าน

3.3 กลวิธีการซ้ำคำ เป็นการซ้ำคำซ้ำในชื่อเรื่อง เพื่อสร้างความชัดเจนหนักแน่นให้แก่เนื้อความของชื่อเรื่อง กลวิธีนี้พบมากเป็นลำดับที่สี่จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3 เช่น

วันนี้ของรุ่ง วันที่แม่รู้เตียงสา

(ปองธรรม สุทธิสาคร, 2549, หน้า 34)

ชื่อเรื่องนี้ซ้ำคำว่า ‘วัน’ ในคำว่า ‘วันนี้’ และ ‘วันที่’ เพื่อเน้นย้ำความหมายของชื่อเรื่องให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ว่าเรื่องที่น่าเสนอนั้นเป็นเรื่องราวชีวิตของ ‘รุ่ง’ ใน ‘วันนี้’ ซึ่งเป็น ‘วันที่’ รุ่งมีความพร้อมที่จะแสดงบทบาทแม่ได้อย่างสมบูรณ์ หลังจากล้มป่วยด้วยโรคเนื้องอกในสมอง ทำให้ความทรงจำและความเข้าใจเดิมของ ‘รุ่ง’ หายไปกลายเป็นเด็ก แต่วันนี้ ‘รุ่ง’ กลับแสดงบทบาทความเป็นแม่ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

3.4 กลวิธีการเล่นคำ เป็นการนำคำที่เขียนเหมือนกันแต่มีความหมายต่างกันมาใช้ในการแสดงเนื้อหาหรือตัวตนของเจ้าของชีวประวัติ เพื่อเกิดความไพเราะและแสดงให้เห็นถึงความลึกซึ้งในการใช้คำเพื่อสื่อความหมายของผู้เขียน โดยพบมากเป็นลำดับที่ห้าจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2 ซึ่งพบในชีวประวัติเรื่อง

ต้น ภาสกรนที บุรุษผู้ไม่เคยต้น

(จำนง ศรีนคร, 2555, หน้า 41)

ชื่อเรื่องนี้มีการเล่นคำว่า ‘ต้น’ ซึ่งเป็นชื่อเจ้าของชีวประวัติ กับคำว่า ‘ต้น’ ในความหมายที่แปลว่า ตัด ขัด หรือมีอุปสรรค (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 485) ชื่อเรื่องนี้แสดงเนื้อหาให้ทราบว่าเป็นชีวิตของบุรุษชื่อ ‘ต้น ภาสกรนที’ ที่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายได้อย่างง่ายดายเหมือนชีวิตของเขาไม่เคยมีเรื่องหรืออุปสรรคใดๆ มาขัดขวางให้เขาไม่สามารถหาทางออกได้เลย

3.5 การผสมผสานกลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย เป็นการนำกลวิธีทางภาษาตั้งแต่ 2 กลวิธีขึ้นไปมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง โดยมากจะใช้กลวิธีการเล่นสัมผัสคล้องจองร่วมกับกลวิธีทางภาษาอื่น ๆ เช่น กลวิธีการเล่นสัมผัสคล้องจองกับการใช้โวหารความเปรียบ เพื่อทำให้ชื่อเรื่องมีความสละสลวย แผงด้วยความหมายของประเด็นเนื้อหาซึ่งชวนดึงดูดใจผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราว กลวิธีการเล่นสัมผัสคล้องจองกับกลวิธีการใช้คำที่มีความหมายขัดแย้งกัน เพื่อทำให้ชื่อเรื่องมีความไพเราะ คล้องจอง รื่นไหลเมื่อได้อ่านแล้ว ยังสะอึกความสนใจผู้อ่านจากการใช้คำที่มีความขัดแย้งกันอีกด้วย ฯลฯ พบมากเป็นลำดับที่สอง จำนวน 18 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 29 ตัวอย่างเช่น

คนบุญผู้หยาบช้า คนบ้าผู้่นานับถือ

(ปองธรรม สุทธิสาคร, 2550, หน้า 29)

ชื่อเรื่องนี้ใช้กลวิธีทางภาษา 3 กลวิธีด้วยกัน ได้แก่ การซ้ำคำ ในคำว่า ‘คน’ และ ‘ผู้’ ในวลี ‘คนบุญผู้หยาบช้า คนบ้าผู้่น่านับถือ’ เพื่อสร้างจังหวะเสียงของชื่อเรื่องในวรรคหน้าและวรรคหลังให้สมดุลกัน การใช้โวหารความเปรียบเทียบแบบขัดความ ในคำว่า ‘คนบุญ’ กับ ‘คนบ้า’ และขัดความในวลี ‘คนบุญผู้หยาบช้า’ ซึ่งแสดงให้เห็นทราบดีว่า บุคคลที่นำเสนอเป็นคนที่จิตใจดี แต่มีความหยาบช้า ไม่สุภาพ กับวลี ‘คนบ้าผู้่น่านับถือ’ ที่แสดงให้เห็นผู้อ่านทราบถึงบุคลิกลักษณะของเจ้าของชีวิตประวัติว่าเขามีความเป็นคนบ้า ทำตัวแปลกประหลาดกว่าชาวบ้าน แต่กลับมีความน่านับถือ และกลวิธีการเล่นสัมผัสคล้องจอง ในคำว่า ‘บุญ’ กับ ‘บ้า’ และในคำว่า ‘น่า’ กับ ‘นับถือ’ และสัมผัสสระในคำว่า ‘ช้า’ ‘บ้า’ และ ‘น่า’ กลวิธีดังกล่าวทำให้ชื่อเรื่องมีความไพเราะสละสลวยชวนให้เกิดความสนใจได้อย่างยิ่ง

นอกจากนี้ยังพบว่าสารคดีชีวิตประวัติชุดนี้จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8 ไม่มีการนำกลวิธีทางภาษามาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง เช่น เรื่องของหมอมะเป๊ะ ตำนานผีบ้านแห่งอมก๋อย (วัชชัย พัฒนาการ, 2549, หน้า 34) วิถีแห่งปราชญ์แท้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (กองบรรณาธิการ, 2551, หน้า 25) เป็นต้น

จากการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องในสารคดีชีวิตประวัติ คอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine โดยจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ลักษณะ สรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการสรุปผลการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดีชีวิตประวัติ ในคอลัมน์ ‘เรื่องจากปก’ ของนิตยสาร ‘ค.คน Magazine’

ประเด็นที่	หัวข้อกลวิธีและกลวิธีย่อย	จำนวน เรื่องที่พบ (เรื่อง)	จำนวน ร้อยละ
1	การนำชื่อเจ้าของชีวิตประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง	63	100
	การนำชื่อเจ้าของชีวิตประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง	51	81
	ไม่ได้นำชื่อเจ้าของชีวิตประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง	12	19
2	การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่อง	63	100
	2.1 การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา	35	56
	2.2 การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบชวนฉงนสนเท่ห์หรือแบบคลุมเครือ	14	22
	2.3 การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบแฝงนัย	14	22
3	การใช้กลวิธีทางภาษามาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง	63	100
	3.1 การเล่นสัมผัสคล้องจอง	29	46
	3.2 การใช้โวหารความเปรียบ	8	13
	3.3 การซ้ำคำ	2	3
	3.4 การเล่นคำ	1	2
	3.5 การใช้กลวิธีทางภาษาแบบผสมผสาน	18	29
	3.6 ไม่ปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษา	5	8

อภิปรายผลการวิจัย

กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติ ในคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine มี 3 ลักษณะ คือ กลวิธีการนำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง กลวิธีการบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่อง และการนำกลวิธีทางภาษามาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง

ลักษณะที่หนึ่งกลวิธีการนำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง พบว่าส่วนใหญ่เป็นการนำชื่อเจ้าของชีวประวัติมาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่า สารคดีชีวประวัติเรื่องนั้นๆ เป็นเรื่องของใคร นำเสนอในประเด็นใด ซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของชื่อเรื่อง ที่ต้องการแสดงเนื้อหาสาระ ซึ่งหากเป็นสารคดีชีวประวัติบุคคลก็ควรที่จะปรากฏชื่อ ฉายา หรือลักษณะเฉพาะที่บ่งบอกตัวตนของเจ้าของชีวประวัติ ดังที่ มาลี บุญศิริพันธ์ (2535, หน้า 67) กล่าวว่า การตั้งชื่อสารคดีประเภทบุคคล มักจะนำชื่อบุคคล ลักษณะหรือความเด่นของบุคคลมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง นอกจากนี้อาจนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาขยายความถึงกิจกรรม หรือลักษณะเฉพาะของเจ้าของชีวประวัติ ทั้งนี้ เพื่อเน้นให้ทราบถึงบุคคล บุคลิกภาพ และประเด็นที่ต้องการกล่าวถึง

ส่วนลักษณะที่สอง กลวิธีการบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่อง พบกลวิธีย่อยๆ 3 ลักษณะ คือ การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบชัดเจนตรงไปตรงมา การบอกเนื้อหาของเรื่องแบบชวนฉงนสนทนัท และ การบอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบแฝงนัย โดยพบการตั้งชื่อเรื่องในลักษณะที่บอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบชัดเจนตรงไปตรงมามากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบทันทีว่าเนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวข้องกับอะไร นำเสนอในประเด็นไหน ซึ่งถือเป็นการชี้นำเนื้อหาความน่าสนใจให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวต่อไป ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษารูปแบบและแนวโน้มในการตั้งชื่อเรื่องสารคดีในนิตยสารและวารสารของธัญญา สังขพันธ์ (2553, หน้า 68) ที่กล่าวว่า การตั้งชื่อเรื่องที่แสดงสาระของเรื่องที่น่าสนใจอย่างตรงไปตรงมามากจะได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้เขียนจะนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องอะไร ทั้งนี้ วนิดา บำรุงไทย (2545, หน้า 60) ได้อธิบายว่า โดยปกติแล้ว ชื่อเรื่องจะต้องเป็นส่วนที่บอกเนื้อหาที่นำเสนอแก่ผู้อ่านว่าเกี่ยวข้องกับอะไร และควรมีสาระที่ให้ทิศทาง ขอบข่ายประเด็นสำคัญของเนื้อหาที่เด่นชัด ชัดเจน (มาลี บุญศิริพันธ์, 2535, หน้า 65 – 66) ลำดับถัดมาเป็นการตั้งชื่อเรื่องในลักษณะที่บอกประเด็นเนื้อหาของเรื่องแบบชวนฉงนสนทนัทหรือแบบคลุมเครือ และแบบแฝงนัย ซึ่งพบจำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ กลวิธีการตั้งชื่อทั้งสองลักษณะดังกล่าว เป็นการใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิงในการบอกประเด็นเนื้อหา โดยใช้คำหรือวลีที่ไม่สื่อความหมายอย่างชัดเจน หรือมีความคลุมเครือ เพื่อเรียกร้องความสนใจให้ผู้อ่านเกิดความฉงนสงสัย ใคร่ติดตามรายละเอียดในเนื้อหาต่อไป ซึ่งมาลี บุญศิริพันธ์ (2550, หน้า 333) อธิบายไว้ว่า การตั้งชื่อในลักษณะนี้ ถือเป็นการสร้างความสนใจใคร่รู้และจูงใจให้ผู้อ่านอยากติดตามเรื่องราว ซึ่งผู้อ่านจะต้องติดตามอ่านเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่อง

กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องลักษณะที่สาม คือ การนำกลวิธีทางภาษามาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง พบ 5 กลวิธี คือ การเล่นสัมผัสคล้องจอง การใช้โวหารความเปรียบ การซ้ำคำ การเล่นคำ และการผสมผสานกลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย โดยพบกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องแบบเล่นสัมผัสคล้องจองมากที่สุด เนื่องจาก ทำให้ชื่อเรื่องเกิดเสียงสัมผัสที่คล้องจอง ไพเราะ สะดุดหูสะดุดตาชวนให้ผู้อ่านอยากติดตาม กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องลักษณะนี้รัตนดา อัจฉริยะ (2547, หน้า 330) กล่าวว่า เป็นการใช้กลวิธีทางภาษาอย่างมีวรรณศิลป์ในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน เพื่อความสละสลวย จุดประกายความสนใจจากผู้อ่านได้ กลวิธีทางภาษาที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่องที่เป็นลำดับถัดมา คือ การผสมผสานกลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย ถือเป็นลักษณะเด่นในการตั้งชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติ ในคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine ทั้งนี้ ก็เพื่อทำให้ชื่อเรื่องมีความไพเราะ สละสลวย และซ่อนความหมายของเนื้อหาให้ผู้อ่านเกิดความสนใจอยากติดตามเรื่องราว กล่าวคือ เป็นกลวิธีที่

สร้างความสะดุดหู สะดุดตา และสะดุดใจแก่ผู้อ่าน ด้วยการใช้คำที่ทำให้เกิดสัมผัสคล้องจอง ขณะเดียวกันก็สื่อความหมายที่ลึกซึ้งดึงดูดให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวได้ดี กลวิธีทางภาษาที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่องที่พบมากเป็นลำดับที่สาม คือ การใช้โวหารความเปรียบ เนื่องจากเป็นการดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านด้วยการใช้คำที่เป็นสัญลักษณ์ความเปรียบ ซึ่งซ่อนความหมายนัยยะของเรื่องให้ผู้อ่านเกิดความสนใจอยากติดตามเรื่องราว ลำดับที่สี่คือกลวิธีการซ้ำคำ ทั้งนี้ เพื่อเน้นย้ำความหมายของคำที่แสดงประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนต้องการจะนำเสนอให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ว่าผู้เขียนต้องการเน้นหรือนำเสนอประเด็นสำคัญนี้ กลวิธีการซ้ำคำนี้ ถือเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่ง ซึ่งธเนศ เวศร์ภาดา (2549, หน้า 38) ได้กล่าวว่า เป็นการช่วยสร้างความชัดเจนหนักแน่น โดยการซ้ำคำสำคัญของสารที่กวีต้องการจะสื่อ และอีกกลวิธีทางภาษาอีกอย่างหนึ่งที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง คือ การเล่นคำ โดยจะเล่นคำที่เป็นชื่อเจ้าของชีวประวัติกับบุคลิกลักษณะหรือชีวิตของเจ้าของชีวประวัติ เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักตัวตนของเจ้าของชีวประวัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ด้วยการซ้ำคำพ้องรูปพ้องเสียงในการสร้างความไพเราะและสื่อความหมายที่ลึกซึ้ง ดังที่วราภรณ์ บำรุงกุล (ม.ป.ป., หน้า 193-194) ได้กล่าวว่า การเล่นคำนั้น “เป็นการสร้างรสให้กับความ ทำให้ความนั้นมีความชัดเจนแจ่มแจ้ง”

สรุปได้ว่าชื่อเรื่องสารคดีชีวประวัติ ในคอลัมน์ เรื่องจากปก ของนิตยสาร ค.คน Magazine มีการใช้กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องที่หลากหลาย เนื่องจากมีผู้เขียนหลายคน ซึ่งแต่ละคนต่างก็ไม่กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ ด้วยประเด็นเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการเน้นนำเสนอในเรื่องราวชีวิตของแต่ละบุคคลนั้นมีความแตกต่างกันออกไป จึงมีส่วนทำให้ใช้กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องเพื่อสื่อความและดึงดูดความสนใจมีความหลากหลาย แต่ถึงอย่างไรชื่อเรื่องทุกเรื่องก็มีลักษณะร่วมกันคือสามารถสื่อความหมายหรือบอกเค้าประเด็นเนื้อหาให้ทราบได้ชัดเจน ขณะเดียวกันก็สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวได้ ด้วยการซ้ำคำและประโยคที่เร้าความสนใจผู้อ่านอีกด้วย นอกจากนี้ ยังสังเกตเห็นว่าการตั้งชื่อเรื่องในสารคดีชีวประวัตินี้เกือบทุกเรื่องมีการใช้กลวิธีทางภาษาที่ทำให้ชื่อเรื่องมีความสละสลวย เกิดสัมผัสจังหวะคล้องจอง สะดุดสะดุดใจผู้อ่านอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการเรียนการสอนการตั้งชื่อเรื่องในบทความหรือสารคดีประเภทชีวประวัติได้

2. สามารถนำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาการตั้งชื่อเรื่องในบทความหรือสารคดีประเภทอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการตั้งชื่อเรื่องในสารคดีประเภทอื่นๆ โดยนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ. (2548, พฤศจิกายน). ‘ปู่เย็น’ ในความ ‘เป็นจริง’?. ค.คน Magazine, 1(1), 48-61.

กองบรรณาธิการ. (2550, กันยายน). วรรณกรรมแห่งชีวิต สุชาติ สวัสดิ์ศรี. ค.คน Magazine, 2(11), 29-55.

กองบรรณาธิการ. (2551, ธันวาคม). วิถีแห่งปราชญ์แท้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). ค.คน Magazine, 4(2), 25-62.

จำนง ศรีนคร. (2555, มิถุนายน). ต้น ภาสกรนที บุรุษผู้ไม่เคยต้น. ค.คน Magazine, 7(7), 40-67.

ทวิศักดิ์ ญาณประทีป. (2523). การเขียนสารคดี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). **หอมโลกวรรณศิลป์**. กรุงเทพฯ : ปาเจรา.
- ธวัชชัย พัฒนภรณ์. (2549). เรื่องของหอมแป๊ะ ตำนานผีบ้าแห่งอมก๋อย. **ศ.คน Magazine**, 1(6), 34-48.
- ธัญญา สังขพันธ์. (2553). **การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ที่คิวพี.
- บุปผา บุญทิพย์. (2547). **การเขียน Writing**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปณีสัย พุ่มริ้ว. (2553, สิงหาคม). หอมเขียว ผู้ฝ่าทางตันสุขภาพ ด้วยการแพทย์วิถีพุทธ. **ศ.คน Magazine**, 5(10), 34-52.
- ปองธรรม สุทธิสาคร. (2549, กันยายน). วันนี้องรุ่ง วันที่แม่รู้เตียงสา. **ศ.คน Magazine**, 1(11), 34-44.
- _____. (2549, ตุลาคม). ลี โรดส์ บนเส้นทางแห่งความผูกพัน. **ศ.คน Magazine**, 1(12), 22-38.
- _____. (2550, มีนาคม). คนบุญผู้หยาบช้า คนบ้าผู้ไม่น่าเชื่อถือ. **ศ.คน Magazine**, 2(17), 29-47.
- ปองธรรม สุทธิสาคร. (2553, กุมภาพันธ์). สุข เศร้า เคล้าน้ำตา กว่าจะมาเป็น 'เทพ'. **ศ.คน Magazine**, 5(4), 79-109.
- พงศ์ธร พรปไหว. (2555, พฤษภาคม). อีสราฟบนกลิ่นสบานวม บัวขาว บัญชาเมฆ. **ศ.คน Magazine**, 7(6), 34-71.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2535). **การเขียนสารคดี สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ปรกาศพริ้ง.
- _____. (2550). **เอกสารการสอนชุดวิชาการเขียนสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัตน์ดา อาจิวชัย. (2547). **วิเคราะห์สารคดีของธีรภาพ โลหิตกุล (พ.ศ. 2533-2545)**. ปริญญาานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รุจิรา ทศนา. (2548, ธันวาคม). 'น้องแอน' ชีวิตนอกแดนหญิง. **ศ.คน magazine**, 1(2), 44-58
- วธ.ประกาศยกย่อง 8 ศิลปินแห่งชาติปี 58. (2558, ธันวาคม 23) ใน **เดลินิวส์**. [Online]. Available : <http://www.dailynews.co.th/education/368892>. [15 กรกฎาคม 2559].
- วราภรณ์ บำรุงกุล. (ม.ป.ป.). **เอกสารประกอบคำบรรยาย ความรู้ทางวรรณคดี**. ม.ป.ท.
- วนิดา บำรุงไทย. (2545). **สารคดี : กลวิธีการเขียนและแนววิจารณ์**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.